



TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

Aşağıdaki sorularımın **Adalet Bakanı Abdulhamit Gül** tarafından Anayasa'nın 98'inci ve TBMM İçtüzüğü'nün 96. ve 99. maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.

Musa Farisoğulları
Musa Farisoğulları

Diyarbakır Milletvekili

Yargı erkinin bağımsız ve tarafsız olması, modern demokrasilerin ve hukuk devleti ilkesinin temel unsurlarından birisini teşkil etmektedir. Yargının tarafsızlığı, yargı erkinin önündeki uyumsuzluk hakkında karar verirken taraf tutmamasını, tarafların herhangi biri lehine, eşit olmayan bir şekilde, gerek tarafların kendisinden, gerek dışarıdan gelen herhangi olumsuz bir etki nedeniyle ve gerekse hâkimin kendi kişiliğinden, eğitiminden, kültüründen ve politik düşüncesinden kaynaklanan duygu, önyargı ve düşüncelerle farklı davranmaması, kişiliğinden ve her türlü etkiden sıyrılarak karar vermesi, verilen kararın toplumda önyargısız verildiği görünümüne sahip olmasını ifade eder. Yargının bağımsızlığı ve tarafsızlığı ilkeleri, birbirinden ayrılmaz ve birbirini tamamlayan ilkelere sahiptir. Hukuk devletinin özelliklerinden olan hak ve özgürlüklerin tam anlamıyla güvence altına alınması ve kanun önünde eşitlik ilkelerinin hayata geçirilmesi, ancak ve ancak bağımsız ve tarafsız yargı erkinin varlığı ile mümkündür.

AIHM, DGM'lerin faaliyette olduğu dönemde bu mahkemelerde görev yapan askerî hâkimin statüsünü dikkate alarak bu mahkemelerin bağımsız ve tarafsız olmadığı sonucuna ulaşmıştır. AIHM, Türkiye'ye karşı bu mahkemelerde görev yapan askerî hâkimin statüsü ile ilgili iddialarla yapılan birçok başvuruda da bağımsız ve tarafsız mahkemede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir. AIHM tarafından verilen ihlal kararı ancak içinde askerî hâkim bulunmayan bir mahkemede yargılama yapılmak suretiyle giderilebilecek iken halen çoğu yerel mahkeme yargılamada askerî hâkimin bulunmasının usule ilişkin olduğu gerekçesiyle yeniden yargılama yapmayı reddetmiştir. Oysa AIHM kararında, yargılamada askerî hâkimin yer alması varılan sonuçtan bağımsız olarak bir ihlal nedeni olarak ifade edilmiştir.

AIHM, Sözleşme'nin 46. maddesi bağlamında devletlerin taraf oldukları başvurulara ilişkin olarak verilen AIHM kararlarıyla bağlı olma yükümlülüğü altına girdiğini vurgulamaktadır. Bu, AIHM bir ihlal bulduğunda, davalı devletin sadece Sözleşme'nin 41. maddesine göre hükmedilen tazminatı ödeme yükümlülüğünü değil bunun yanında AIHM tarafından bulunan ihlalin ortadan kaldırılması için iç hukukta bireysel ve/veya -gerekiyorsa- genel tedbirler alma

ve başvuruçuyu, Sözleşme ihlal edilmemiş olsaydı bulunacağı duruma mümkün olan en yakın konuma getirecek şekilde ihlalin etkilerini telafi etme yükümlülüğünü de barındırmaktadır. Anayasa'nın 36. maddesinde ise mahkemelerin bağımsız ve tarafsızlığından açıkça bahsedilmemekle beraber Anayasa Mahkemesi içtihadı uyarınca bu hak adil yargılanma hakkının zımni bir unsurudur. Diğer yandan Anayasa'nın 36. maddesine adil yargılanma ibaresinin eklenmesine ilişkin gerekçede, Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerce de güvence altına alınan adil yargılanma hakkının madde metnine dâhil edildiği vurgulanmıştır. Nitekim Sözleşme'nin 6. maddesinde adil yargılanma hakkının bir unsuru olarak bağımsız ve tarafsız mahkemede yargılanma hakkından açıkça söz edilmektedir. Diğer taraftan mahkemelerin tarafsızlığı ve bağımsızlığının birbirini tamamlayan iki unsur olduğu nazara alındığında -Anayasa'nın bütünlüğü ilkesi gereği- Anayasa'nın 138., 139. ve 140. maddeleri de bağımsız ve tarafsız mahkemede yargılanma hakkının değerlendirilmesinde göz önünde bulundurulmalıdır.

Bu Bağlamda;

1. AİHM 'in emsal gösterilecek bu kararına rağmen, yerel mahkemelerin yargılamada hala askeri hâkimlerin bulunmasını usule aykırı bulmamasının sebebi nedir? Bakanlığınızın konu ile ilgili herhangi bir çalışması var mıdır?
2. AİHM kararının açık hükmü kapsamında tahliye ve yeniden yargılama başvurusunda bulunan yurttaşların kaçının başvurusu kabul edilmiş, kaçının kabul edilmemiştir? Kabul edilmeyen başvuruların sahipleri hangi davalardan cezaevindedir?
3. AİHM'nin verdiği kararlar Türkiye yargısı için bağlayıcı iken bazı mahkeme heyetlerinin hukuku görmezden gelmesi ve çok sayıda yurttaşı mağdur etmesine karşı bir girişimde bulunacak mısınız?
4. DGM'lerde görülen bu davalarda verilen cezaların, Türk hukuk sisteminin tarafsızlığını ve bağımsızlığını sarsan kararlar olduğu ortadayken, Bakanlığınızın bu konu ile ilgili gerekli adımları atmamasının sebebi nedir?
5. DGM'lerde yargılanıp ceza alan ve yargı sürecini AİHM'ne taşıyan bilginiz dâhilinde kaç dava vardır?
6. Zamanında DGM'lerin yarattığı mağduriyetin bir benzerini bu günlerde de yaşamaktayız. FETÖ soruşturmaları kapsamında ihraç edilen ve/veya hüküm giyen eski yargıçların ve polislerin oluşturduğu dosyaların yarattığı mağduriyetin giderilmesine ilişkin bir çalışmanız var mıdır?
7. Bugüne kadar dostane çözüm anlaşması kapsamında kaç hükümlü tahliye olmuştur?